

19/0795/5

3.12.2019

Diaarinumero
00970/19/5149
01033/19/5149
01202/19/5149

Asia	Jätehuoltomääräyksiä koskeva valitus
Valittajat	1. Espoon ympäristölautakunta 2. Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 3. Vantaan ympäristölautakunta

Päätös, josta valitetaan

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän hallitus 18.1.2019 § 2

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) hallitus on hyväksynyt pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen uudet jätehuoltomääräykset. Samalla HSY:n hallitus on määrännyt määräykset tulemaan voimaan 1.3.2019, kuitenkin niin, että jätehuoltomääräysten 13 §:n mukaiset erilliskeräysveloitteet tulevat voimaan 1.1.2021.

Valituksissa esitetyt vaatimukset

1. Espoon ympäristölautakunnan valitus

Valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyjen jätehuoltomääräysten 31 § tulee kumota tai määräystä tulee muuttaa siten, että muualla kuin Helsingin keskustassa jätteen kuormaamista voidaan tehdä maanantaista perjantaihin klo 7–22 välisenä aikana. Valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpano tulee keskeyttää.

Jätehuoltomääräyksen 31 §, jolla on sallittu jätteiden kuormaaminen maanantaista perjantaihin kello 6–22 lukuun ottamatta Helsingin kantakaupungin alueelle muodostettua ympäristövyöhykkeen aluetta, jolla jätteiden kuormaaminen on sallittu maanantaista perjantaihin kello 5–22, on Espoon kaupunginvaltuuston hyväksymien ympäristönsuojelumääräysten vastainen. Ympäristönsuojelumääräysten 23 §:n mukaan yöllä klo 22.00–7.00 ei saa tehdä töitä, harjoittaa toimintaa eikä käyttää koneita tai laitteita, jotka aiheuttavat erityisen häiritsevää melua asuin-, potilas- tai majoitushuoneistojen läheisyydessä tai muissa häiriintyvissä kohteissa.

Jäteastioiden tyhjennyksistä ja autojen peruutusäänistä kuuluva melu on ympäristönsuojelulaissa tarkoitettu ympäristön pilaantumista aiheuttava päästö,

jonka haitallisuuden arviointi kuuluu ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan. Jätteiden kuormaaminen muutoin kuin poikkeustilanteissa on tulkittu Espoon ympäristökeskuksessa ympäristönsuojelumääräyksissä tarkoitetuksi erityisen häiritsevää melua aiheuttavaksi toiminnaksi, mikä ei ole sallittua klo 22.00–7.00. Jätehuoltoviranomaisella ei ole toimivaltaa ympäristönsuojelulain mukaisissa asioissa.

Espoossa ei ole sellaisia alueita, joissa aikainen aamutyhjennys olisi perusteltua. Lautakunnan kanta on, että muualla kuin Helsingin keskustassa jätteen kuormaamista voidaan tehdä maanantaista perjantaihin klo 7–22 välisenä aikana. Kello viisi alkavat aikaiset tyhjennykset koko alueella antaisivat jätteenkuljettajille vapauden tehdä tyhjennyksiä silloinkin, kun se ei ole yhteiskunnan toimintojen kannalta ehdottoman tärkeää, eli se olisi ympäristönsuojelumääräysten vastaista.

Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräysten 25 § käsittelee ilmoitusvelvollisuutta koskien erityisen häiritsevää melua aiheuttavaa ammattimaista toimintaa. Näistä on tehtävä meluilmoitus Espoon ympäristönsuojeluviranomaiselle, mutta näistäkin toiminnoista tehtävissä päätöksissä ei anneta mahdollisuutta aloittaa toimintaa ennen kello 7, vaikka kyse on tilapäisistä töistä. Jätteiden kuormaamisen salliminen klo 6 on ristiriidassa verrattuna tilapäisiltä meluavilta toiminnoilta edellytettyihin työaikoihin.

Aikaiset aamutyhjennykset aiheuttavat meluvalituksia. Usein toistuvat meluhäiriöt voivat haitata joidenkin ihmisten yöunta ja sitä kautta aiheuttaa terveyshaittoja tai vähentää viihtyisyyttä.

Sekä HSY:n verkkosivuilla pöytäkirjaan liitetty muutoksenhakuohje että otteen sisältyvä muutoksenhakuohje ovat epäselviä. HSY:n hallituksen kokouksen pöytäkirja on julkaistu HSY:n verkkosivuilla 21.1.2019. Ote päätöksestä on pyydettyä lähetetty sähköpostitse Espoon ympäristökeskukseen 31.1.2019. HSY:n 1.2.2019 lähettämän tiedotteen mukaan jätehuoltomääräysten hyväksymistä koskeva päätös on asetettu yleisesti nähtäville 1.2.2019 HSY:n sekä Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien ja Kirkkonummen kunnan ilmoitustauluilla.

2. Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston valitus

Valituksenalainen päätös on kumottava ja palautettava uudelleen valmisteluun jätehuoltomääräysten 31 §:n osalta. Valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpano on keskeytettävä jätteen kuormaamista koskevan 31 §:n osalta ja aiemmat jätehuoltomääräykset määrättävä jätteen kuormaamisen osalta palautettavaksi voimaan.

Päätös on jätelain ja -asetuksen vastainen, ja se on ristiriidassa myös sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 545/2015 ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräysten kanssa. Lisäksi HSY:n päätöksen liitteenä ollut valitusosoitus on epäselvä valitukseen oikeutettujen tahojen ja siitä puuttuvien kunnallisvalitusperusteiden vuoksi.

Jätehuoltomääräyksillä ollaan luomassa ympäristö- ja lupajaostolle uusi velvollisuus. HSY toteaa jätehuoltomääräysten perustelumiestiossa, että HSY ohjeistaisi urakoitsijaa myöhentämään kuormausaikaa kiinteistöllä kello 7 jälkeen jätehuoltomääräyksistä poiketen, jos kunnan ympäristön- ja terveydensuojeluviranomainen mittauksin osoittaa, että kuormauksesta aiheutuu terveyshaittaa. Jätehuoltomääräykset synnyttävät kunnan ympäristö- ja terveydensuojeluviranomaiselle uuden viranomaisen toimintaan ennakoimattomasti vaikuttavan velvollisuuden terveyshaittojen ehkäisemiseksi määrittää, milloin jätehuoltomääräysten jätteen kuormaamista koskevaa määräystä ei voi noudattaa. Toisin sanoen, kun tavanomaisesti valvontaviranomaisen tehtävä on valvoa säännösten noudattamista, niin jätteen kuormausta koskevan määräyksen osalta ympäristön- ja terveydensuojeluviranomainen voi joutua tilanteeseen, jossa se joutuu kieltämään jätehuoltomääräysten salliman jätteenkuormauksen terveyshaittaan perustuen.

HSY järjesti jätteen kuormauksen aikaistamista ja myöhentämistä koskevan kokeilun 12.1.2015–1.7.2017. Tarvetta jätteen kuormaamisen sallitun aikavälin laajentamiselle on perusteltu muun muassa sekä liikenteen ja työn sujuvuuden että työturvallisuuden parantumisella. Kokeilussa seka-, bio-, energiajäte- ja pahvinkeräysastioita tyhjennettiin aikavälillä kello 5–22 aluksi Kampin, Ruoholahden ja Punavuoren alueella. Kokeilu laajeni vaihteittain koko Helsingin ympäristövyöhykkeen sekä Lauttasaaren ja Munkkiniemen alueelle. Ympäristövyöhykkeellä tarkoitetaan Hakamäentien eteläpuolista aluetta, jolla rajoitetaan bussien ja jäteautojen päästöjä. Kokeilun avulla Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä keräsi tietoa siitä, kuinka varhaisempi ja myöhäisempi jäteastioiden tyhjennysaika vaikuttaa asukkaiden arkeen, liikenteen ruuhkautumiseen ja jätekuljettajien työturvallisuuteen. Meluun liittyen kokeilussa vastaanotettiin asukaspalautetta sekä tehtiin äänitasomittauksia jätekuormauksen eri työvaiheissa erilaisilla kiinteistöillä. Lisäksi mitattiin ja vertailtiin erilaisten jäteastiamallien käytöstä aiheutuvia äänitasoja. Kokeilu painottui kuormauksen aikaistamiseen. Myöhennetyt kuormaamisen mahdollisuutta selvitettiin huomattavasti vähemmän.

HSY teetti mittauksia kokeilun aikana jäteastioiden tyhjennyksen ja kuormauksen eri työvaiheiden aiheuttamasta melusta. Mitatuissa kohteissa jäteastioiden tyhjennysten aikaiset keskiäänitasot olivat 75–83 dB. Hetkelliset enimmäisäänitasot olivat enimmillään 112 dB ja toistuvasti yli 90 dB. Kun vanhojen rakennusten julkisivun ääneneristävyyden on tyypillisesti 20–30 dB, tyhjennyksen aikainen keskiäänitaso olisi ollut mittausraportin mukaan asuinrakennuksen sisällä 45–63 dB. Enimmäisäänitasot olivat mittausraportin mukaan enimmillään 82–92 dB, mikä tarkoittaa, että enimmäisäänitasot olisivat asunnoissa toistuvasti 60–70 dB.

HSY:n mittauksissa todetut jäteastioiden tyhjennysten tuottamat maksimimelutasot (LAF,max) ovat korkeita verrattuna teknisille laitteille sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (545/2015) annetun yöaikaisen melun enimmäistasoihin. Jäteastioiden tyhjennysten aiheuttama melu on niin kovaa, että se erottuu taustamelusta ja voi aiheuttaa unenhäiriöitä. Melua esiintyisi säännöllisesti useaan kertaan viikossa ja mahdollisesti saman aamuyön aikana useaan otteeseen. Kiinteistöissä lajitellaan jätteet tyypillisesti seitsemään eri jakeeseen. Kukin jätelaji noudetaan omalla kalustolla. Tyhjennysrytmit vaihtelevat, mutta kantakaupungin alueella joidenkin jätelajien astioita (sekajäte,

biojäte, kartonki, paperi, energiajäte) voidaan jätetilojen pienuuden vuoksi joutua tyhjentämään useitakin kertoja viikossa. Saman aamun aikana voidaan kiinteistöillä siten tehdä useita jäteastiatyhjennyksiä ennen kello seitsemää. Melu kohdistuisi samoihin asukkaisiin, jotka voivat joutua heräämään useita kertoja aamuyön tuntien aikana. Uusien jätehuoltomääräysten mukaan myös lasi- ja metallinkeräysastioita on mahdollista tyhjentää kello viiden jälkeen. Niiden kuormaamisesta aiheutuva melu on todennäköisesti vielä häiritsevämpää kuin muiden jäteastioiden kuormaamisesta aiheutuva melu. Lisäksi korttelit ovat sellaisia, että yhden kiinteistön jäteastioiden tyhjennys voi aiheuttaa unihäirintää aiheuttavaa melua myös muiden kortteliin kuuluvien kiinteistöjen asukkaille.

Toimenpiderajojen ylittyminen Helsingin keskustassa useissa kiinteistöissä on HSY:n 19.1.2015 teettämien mittauksen perusteella erittäin todennäköistä. Mitattujen äänitasojen voidaan katsoa aiheuttavan ympäristönsuojelulain ja terveydensuojelulain määritelmän mukaista terveyshaittaa.

HSY:n laatimassa jätehuoltomääräysten perustelumuistiossa todetaan, että edellä mainitun kokeilun aikana asiakaspalautteita tuli hyvin vähän. Palautteiden määrän suhteuttaminen koko kokeilun alueen asukasmäärään on kuitenkin harhaanjohtavaa. Palautteet tulivat niiltä kiinteistöiltä, joilla jätekuormaukset tapahtuivat ennen kello 7:ää. Niillä kiinteistöillä, joilla kuormaus tapahtui kello 7 jälkeen, ei ole mitään syytä valittaa kuormauksesta. Jos palautteiden määrä suhteutetaan niiden kiinteistöjen määrään, joilla kuormaus tapahtui ennen kello seitsemää, niiden kiinteistöjen osuus, joissa koettiin haittaa aikaisesta kuormauksesta, on merkittävästi suurempi.

Perustelumuistiossa todetaan myös, että tyhjennystyön aiheuttamaa meluhaittaa voidaan vähentää muuttamalla työtapoja sekä lisäämällä autoihin tarvittaessa lisäosia, kuten peruutustutkia ja jäteautojen käyntiäänisiä vähentäviä kytkimiä. Ympäristö- ja lupajaosto toteaa kuitenkin, että meluhaittaa vähentävät toimenpiteet tulisi toteuttaa ja niiden toimivuus varmistaa ennen kuormausaikojen pysyvää muuttamista. Osa meluhaittoja vähentävistä toimenpiteistä on lisäksi sellaisia, missä vastuutaho olisi itse kiinteistö.

Jätelain 13 § velvoittaa lain perustelujen mukaan toimimaan siten, ettei toiminnasta aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, roskaantumista, yleisen turvallisuuden heikentymistä taikka muuta näihin rinnastettavaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta. Säännöksellä katettaisiin jätehuollon kaikki vaarat ja haitat terveydelle ja ympäristölle ja se kattaa siten myös jätteen kuormauksen kiinteistöllä ja siitä aiheutuvat meluhaitat. Terveyshaitan käsite olisi jätelaissa sama kuin ympäristönsuojelulaissa ja terveydensuojelulaissa. Terveystarkastuslain mukaan terveyshaitalla tarkoitetaan muun muassa sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyttä. Siten esimerkiksi kuormauksesta asuntoon aiheutuva melu voi perustellusti aiheuttaa sellaiset olosuhteet, joiden voi katsoa vähentävän yksilön elinympäristön terveellisyttä tai joista aiheutuu säännösten tarkoittamaa terveyshaittaa.

Käytettävissä olevien tietojen valossa edellytyksiä aikaistaa jätteenkuormausta asuinkiinteistöllä ilman, että siitä aiheutuu terveyshaittoja, ei ole. Kuormauksen aikaistaminen HSY:n päätöksen mukaisesti altistaa tuntemattoman määrän

asukkaita meluhaitoille, joihin on päätöksen voimaantulon jälkeen suurien valvonnallisten haasteiden vuoksi enää hyvin vaikea puuttua. Sellaisia määräyksiä, joiden mukaan toimijan on mahdollista altistaa joukko asukkaita ympäristö- ja terveydensuojelulainsäädännön mukaan terveyshaitaksi katsottaville olosuhteille, kunnes kunnan valvontaviranomainen toteaa haitan ja määrää haitan kohde kerrallaan poistettavaksi, ei voi antaa.

3. Vantaan ympäristölautakunnan valitus

Valituksenalainen päätös on kumottava ja palautettava uudelleen valmisteluun jätehuoltomääräysten 31 §:n osalta. Valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpano on kiellettävä jätteen kuormaamista koskevan 31 §:n osalta. Lisäksi ympäristölautakunta pyytää tutkimaan, onko päätöksen julkipano tehty asianmukaisesti.

Jätteiden kuormaamisen aikaistaminen on ristiriidassa sekä melutason ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen 2 §:n kanssa että Vantaan kaupungin ympäristönsuojelumääräysten 24 §:n kanssa. Lisäksi päätöksessä on määrätty lainvastaisesti ja toimivalta ylittäen myös terveydensuojeluviranomainen valvomaan jätehuoltomääräysten noudattamista.

Ympäristönsuojelulainsäädännössä ei ole annettu dB-arvoja melusta, josta aiheutuu terveyshaittaa. Asunnon sisätilassa tehtävien melumittauksien avulla on hyvin haastavaa osoittaa ulkoa kantautuvan melun aiheuttamaa terveyshaittaa. Terveyshaitan osoittamisessa on otettava huomioon melun voimakkuuden lisäksi melutapahtuman toistuvuus ja kesto. Esimerkiksi jätteenkuormaus, joka toistuisi muutamana aamuna kuukaudessa ja olisi kestoltaan lyhytaikainen, aiheuttaisi mahdollisten unihäiriöiden lisäksi todennäköisesti heräämisen aiottua ajankohtaa aikaisemmin. HSY:n mittauksen mukaan voidaan arvioida, että jäteastioiden tyhjentämisen aiheuttama melu herättää asukkaat. On mahdollista, että yleistä terveyshaittaa ei pystytä toteamaan HSY:n jätehuoltomääräysten perusteluissa esittämistä resursseja ja erityistä ammattitaitoa vaativista melumittauksista huolimatta, mutta joillekin asukkaille yksilötasolla voi aiheutua haitallisia terveysvaikutuksia. Jätelaissa jätehuoltomääräyksiä koskevan 91 §:n perusteluissa todetaan, että määräysten antamisen taustalla olisi lähinnä ympäristö- tai terveyshaitan tai sen vaaran torjuminen. Nyt annetulla jätehuoltomääräyksen 31 §:llä päinvastoin lisätään terveyshaittaa tai sen vaaraa.

Lex specialis-periaatteen mukaisesti jätelaki menee kuntalain edelle. Päätöstä ei siten voi panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, koska jätelain 139 §:ssä ei ole mainittu jätehuoltomääräyksiä koskevaa 91 §:ää. HSY:n hallituksen päätöksessä on määrätty jätehuoltomääräykset tulemaan voimaan 1.3.2019, mutta päätöksessä ei ole mainintaa siitä, tulevatko ne voimaan muutoksenhausta huolimatta.

Jätelain 137 § 4 momentin mukaan kunnan jätehuoltomääräysten hyväksymistä ja jätetaksa koskevaan päätökseen sekä 37 §:n ja 43 §:n 1 momentin nojalla tehtyyn kunnan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa säädetään. HSY:n jätehuoltomääräyksiä koskevassa päätöksessä ei ole mitään mainintaa päätöksen muutoksenhausta, eikä myöskään päätöksen

julkipanoilmoituksessa. HSY:n hallituksen pöytäkirjan liitteenä olevasta muutoksenhakuohjeessa mainitaan, että ”tässä Helsingin seudun ympäristöpalvelut - kuntayhtymän hallituksen pöytäkirjassa olevaan päätökseen tyytymätön saa tehdä siitä oikaisuvaatimuksen HSY:n hallitukselle. HSY:n hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella Helsingin hallinto-oikeudelta”. Muutoksenhakuohjeessa ei ole eritelty mitä pykälää oikaisuvaatimus koskee. Jätelaissa 137 §:ssä nimenomaan mainitaan, että päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Näin ollen pöytäkirjan liitteenä oleva muutoksenhakuohje on virheellinen, tai vähintäänkin epäselvä.

Asian käsittely ja selvittäminen

HSY on antanut lausunnon, jossa on muun ohella todettu, että hyväksytyt jätehuoltomääräykset perustelumuuksiin sekä niiden hyväksymistä koskenut päätös on asetettu nähtäville HSY:n verkkosivuille 21.1.2019. Jätehuoltomääräykset on voinut myös tilata HSY:n kirjaamosta ja niiden hyväksymisestä on tiedotettu kaupunkien verkkosivuilla ja ilmoitustauluilla, mutta tällä ei ole ollut merkitystä valitusajan kulumisen kannalta. Kun erillisen päätösohjeen on tilannut HSY:n kirjaamosta, päätökseen on liitetty jätelain nojalla tehdyn päätöksen valitusosoitus, jossa on erikseen mainittu, että muutosta jätehuoltomääräysten hyväksymistä koskevaan päätökseen haetaan valittamalla siten kuin kuntalaissa säädetään. HSY:n verkkosivuilta tulostetussa hallituksen päätöksessä on verkkosivujen teknisten ominaisuuksien vuoksi muutoksenhakuohje, joka on yleinen pöytäkirjaa kokonaisuutena koskeva muutoksenhakuohje ja jossa puhutaan oikaisuvaatimuksesta.

Valituksenalaisella päätöksellä ei ole luotu kunnallisille terveyden- tai ympäristönsuojeluviranomaisille uusia viranomaistehtäviä, vaan niiden vastuulle kuuluvat suoraan lain nojalla ympäristön- ja terveydensuojelulliset valvonta-tehtävät.

Jätehuollossa ja jätteen kuormauksessa on kyse välttämättömästä yhdyskuntatekniikkaan kuuluvasta osa-alueesta, josta ei HSY:n näkemyksen mukaan aiheudu jätelainsäädännössä kiellettyjä haitallisia ympäristövaikutuksia. Jätteen kuormaamiseen liittyy melupäästöjen rajoittamisen lisäksi muita, osittain vastakkaisiakin suojeltavia intressejä, kuten liikenneturvallisuus ja päästöjen vähentäminen, jotka tulee päätöksenteossa yhteensovittaa.

Kuormauksen aloitusajankohdan aikaistamisella varmistetaan HSY:n koko toimialueen nykyistä merkittävästi parempi jätteenkuljetusten toteuttaminen, mikä vaikuttaa koko kokonaisuuden logistiseen optimointiin siten, että liikenteen päästöt minimoidaan. Jätteenkuormauksen aloitusajankohdan aikaistaminen mahdollistaa jäteautojen kulkemisen ennen liikenteen aamuruuhkan alkamista, mikä vähentää merkittävästi ruuhkaisimpien alueiden liikenteen aiheuttamia häiriöitä sekä parantaa liikenneturvallisuutta ja alueiden ilmanlaatua. Aikaistetulla kuormauksella voidaan siten vähentää liikenteen päästöjä ja kasvihuonekaasuja. Varhennettu kuormaus parantaa merkittävästi myös itse tyhjenästyön työturvallisuutta sekä alueen asukkaiden, jalankulkijoiden, pyöräilijöiden ja muiden kadulla liikkujien turvallisuutta.

Jätteenkuormauksen sallittua aikaa koskevat jätehuoltomääräykset koskevat kaikkia alueen jätteenkuljetuksia, ei pelkästään HSY:n omia urakoitsijoita. Määräyksillä on siten laaja merkitys koko toimialueen jätteenkuljetustyölle.

Päätöstä on valmisteltu muun ohella toteuttamalla kaksi vuotta kestänyt kokeiluhanke. Koska kokeilun piirissä olleista 220 000 asukkaasta vain noin 3 % antoi palautetta, voidaan kokeilun vähäistä palautemäärää pitää hyvänä osoituksena siitä, ettei tyhjennystyön aiheuttamia haittoja koettu kovinkaan laajasti. Arviota sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen vastaisuudesta ei voida perustaa HSY:n kokeiluhankkeen osana tehtyihin mittauksiin ja yleisluonteisiin päätelmiin, sillä kokeiluhankkeessa ei ole ylipäättään suoritettu mittauksia asuntojen sisätiloissa.

Valtioneuvoston päätöstä 993/1992 melutasojen ohjearvoista ei sovelleta nyt kyseessä olevaan jätteiden kuormaamistoimintaan eikä ylipäänsä jätehuoltomääräysten laatimiseen tai hyväksymiseen.

Espoon ympäristölautakunta on antanut vastaselityksen. Jätteen kuormauksesta aiheutuvaan meluhaittaan puuttuminen yksittäistapauksellisesti olisi käytännössä hankalaa. Kunnalliset jätehuoltomääräykset ovat yleisiä määräyksiä, jotka velvoittavat kaikkia kohderyhmäänsä kuuluvia. Jätelainsäädännössä ei ole huomioitu tilannetta, että määräyksiä valvova viranomainen voisi yksittäisessä tapauksessa kieltää toimimasta määräyksen sallimalla tavalla. Yleisten määräysten luonteeseen kuuluu, että mahdolliset haittavaikutukset on arvioitu jo etukäteen, eikä niiden noudattamista valvovan viranomaisen ole enää tarpeen arvioida haittoja tapauskohtaisesti määräyksen antamisen jälkeen. Jätteen kuljetusta harjoittavien tasapuolisen kohtelunkin vuoksi liian aikaiset aamutyhjennykset tulisi olla kaikilta kiellettyjä eikä ainoastaan yksittäistapauksessa. Toiminnan sallittavuuden ennakoitavuuden kannalta on myös ongelmallista, jos tietyn määräyksen mukainen toiminta voikin olla kiellettyä joissakin tilanteissa muun lainsäädännön nojalla.

HSY:n lausunnosta ei ilmene, millä tavoin tyhjentämisen aikaistaminen vaikuttaa jätteiden asianmukaiseen jätehuoltoon päätymiseen. Ympäristölautakunnan käsityksen mukaan Espoossa jätehuollon toimivuus ei ole kärsinyt, vaikka jätteenkuljetus on ollut tähän asti mahdollista poikkeustilanteita lukuun ottamatta vasta kello 7.00 alkaen.

HSY:n toteuttamasta keräyskokeilusta annetun palautteen määrä 3 prosenttia kokeilun piirissä olevista asukkaista/kiinteistöistä ei anna luotettavaa kuvaa koetun melun häiritsevyydestä niiden asukkaiden osalta, joihin meluvaikutukset tosiasiallisesti kohdistuvat. Vaikka palautteen määrä ei olisi suuri, on yksittäisetkin palautteet ymmärrettävänä osoituksena toiminnan häiritsevyydestä.

Jätelakia koskevan hallituksen esityksen 13 §:n perustelujen mukaan jätelain 13 §:ää sovelletaan rinnakkain ympäristönsuojelulain pilaantumista koskevan sääntelyn kanssa. Koska jätelain 13 § on huomioitava myös jätehuoltomääräyksiä annettaessa, tulisi määräyksiin liittyvissä mahdollista melua aiheuttavissa toiminnoissa ottaa huomioon meluhaittaa arvioivan ympäristönsuojeluviranomaisen näkemys, jotta määräys ei olisi ristiriidassa ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen määräysten kanssa.

Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto on antanut vastaselityksen. Asuinhuoneistojen läheisyydessä yöaikaan kello 22–7 tehtävä jätteiden kuormaus häiritsee asukkaiden yöunta. Yöunta häiritsevä melu on vakavin ympäristömeluhaitta. Vastaselityksessä on viitattu HSY:n teettämien melumittausten tuloksiin ja todettu, että kuormauksen aiheuttama melu ylittää selvästi asumisterveysasetuksessa (545/2015) säädetty toimenpiderajat. Lisäksi vastaselityksessä on viitattu Kuntaliiton jätehuoltomääräysten laatimista koskevaan ohjeeseen vuodelta 2014, jonka mukaan on tärkeää, että jätehuoltomääräysten sisältö vastaa meluntorjunnan tavoitteita ja että jätehuoltomääräykset ovat kellonaikojen osalta samansisältöiset kuin ympäristönsuojelumääräykset.

Vantaan ympäristölautakunta on antanut vastaselityksen. Aikaistettu keräysaika asettaa muut jätealan toimijat eriarvoiseen asemaan, mikäli HSY:n sallitaan poiketa ympäristönsuojelumääräyksissä asetetuista aikarajoista.

Merkittään

Helsingin hallinto-oikeus on päätöksellään 5.4.2019 numero 19/0239/5 hylännyt valittajien vaatimukset täytäntöönpanon kieltämisestä. Korkein hallinto-oikeus on päätöksellään 9.7.2019 taltionumero 3322 hylännyt hallinto-oikeuden päätöstä koskevat valitukset.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valitukset.

Perustelut

Jätehuoltomääräysten tiedoksiannon ja valitusosoituksen lainmukaisuus

Jätelain 137 §:n 4 momentin mukaan kunnan jätehuoltomääräysten hyväksymistä ja jätetaksaa koskevaan päätökseen sekä 37 §:n ja 43 §:n 1 momentin nojalla tehtyyn kunnan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa säädetään.

Kuntalain 138 §:n mukaan kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisäännästä.

Kuntalain 140 §:n 3 momentin mukaan kunnan jäsenen ja saman lain 137 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

HSY:n pöytäkirjaotteesta ilmenee, että pöytäkirja on asetettu nähtäväksi HSY:n verkkosivuilla 21.1.2019. Asiassa saadun selvityksen perusteella HSY:n kirjaamosta tilattuun päätösotteeseen on liitetty valitusosoitus, jonka mukaan jätehuoltomääräysten hyväksymistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin kuntalaissa säädetään.

HSY:n lausunnosta ilmenee, että HSY:n verkkosivuille nähtäville asetettuun pöytäkirjaan on liitetty muutoksenhakuohje, jonka mukaan pöytäkirjassa olevaan päätökseen tyytymätön saa tehdä siitä oikaisuvaatimuksen HSY:n hallitukselle.

HSY:n pöytäkirja on kuntalain 140 §:n mukaisesti asetettu nähtäville yleisessä tietoverkossa 21.1.2019 ja valitusaika päätöksestä on siten päättynyt 27.2.2019. Vantaan ympäristölautakunnan valitus on saapunut hallinto-oikeudelle 28.2.2019 eli myöhässä. Kun otetaan kuitenkin huomioon HSY:n verkkosivuille nähtäville asetettuun pöytäkirjaan liitetty virheellinen muutoksenhakuohje sekä se seikka, ettei HSY:ltä pyydettyä saatua päätösoitteeseen liitetystä valitusosoituksesta ole ilmennyt, mistä valituksen tekemiselle säädetty määräaika lasketaan, tutkii hallinto-oikeus myös Vantaan ympäristölautakunnan valituksen.

Pääasia

Jätelain ja jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä ja niitä koskevia esitöitä

Jätelain 1 §:n mukaan tämän lain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista.

Jätelain 13 §:n 2 momentin mukaan jätteen keräyksessä ja kuljetuksessa sekä jätteen käsittelylaitoksen tai -paikan sijoittamisessa, rakentamisessa, käytössä ja käytön jälkeisessä hoidossa on erityisesti huolehdittava siitä, ettei jätehuollosta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia päästöjä mukaan lukien melua ja hajua taikka viihtyisyyden vähentymistä.

Jätelain 91 §:n 1 momentin mukaan kunta voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä:

- 1) 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen määrän vähentämisestä, lajittelusta, säilyttämisestä, keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;
- 2) 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen vaatimusten noudattamiseksi muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen jätteiden keräyksen, vastaanoton ja kuljetuksen käytännön järjestelyistä kiinteistöillä tai jätteen vastaanottoaikoilla sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;
- 3) toimista roskaantumisen ehkäisemiseksi;
- 4) velvollisuudesta antaa kunnan jätehuoltoviranomaiselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tietoja 1 kohdassa tarkoitetuista jätteistä tai 39 §:ssä tarkoitetuista jätteen kuljetuksista.

Jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kiinteistön haltijan, kunnan, jätteen haltijan, tuottajan, jakelijan ja muun toimijan on järjestäessään yhdyskuntajätteen ja siihen rinnastettavan jätteen keräyksen huolehdittava siitä, että jäteastioiden käytöstä ja tyhjennyksestä ei

aiheudu loukkaantumisen vaaraa käyttäjälle tai tyhjentäjälle eikä muuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jätelakia koskevan hallituksen esityksen (HE 199/2010 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu 91 §:n osalta muun ohella, että pykälässä säädettäisiin kunnan valtuudesta antaa paikallisista oloista johtuvia jätehuoltomääräyksiä. Kunnan jätehuoltomääräykset pääosin koskisivat operatiivisen jätehuollon järjestämistä. Määräysten antamisen taustalla olisi lähinnä ympäristö- tai terveyshaitan tai sen vaaran torjuminen. Pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla kunta voisi antaa 5 luvun mukaan vastuulleen kuuluvan jätteen määrän vähentämistä, keräystä, lajittelua, säilytystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä koskevia määräyksiä. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi tiettyjen jätelajien keräystä tai lajittelua ottaen huomioon niiden suunniteltu käsittelytapa. Määräykset voisivat koskea myös jätehuollon teknisiä vaatimuksia, kuten jäteastioiden tai kuljetuskaluston laatua ja sallittuja kiinteistön jäteastioiden tyhjennysaikoja. Määräysten laatimisessa kuntaa sitovat hallinnon yleiset periaatteet, kuten tarkoitussidonnaisuuden ja suhteellisuuden periaate.

Jätehuoltomääräys 31 § ja sen perustelut

HSY:n hallitus on valituksenalaisella päätöksellä jätelain 91 §:n nojalla hyväksynyt Helsinkiä, Espoota, Kauniaisia, Vantaata ja Kirkkonummea koskevat jätehuoltomääräykset. Jätehuoltomääräysten 31 §:ssä on määrätty seuraavasti: ”Jätteiden kuormaaminen on sallittu maanantaista perjantaihin kello 6–22 lukuun ottamatta Helsingin kantakaupungin alueelle muodostettua ympäristövyöhykkeen aluetta, jolla jätteiden kuormaaminen on sallittu maanantaista perjantaihin kello 5–22. Lisäksi jätteiden kuormaaminen on sallittu lauantaisin ja sunnuntaisin klo 7–21. Useamman pyhäpäivän sattuessa peräkkäin on jätteiden kuormaaminen sallittu pyhänä kuten lauantaisin ja sunnuntaisin.”

Jätehuoltomääräyksiin liittyvässä perustelumuistiossa on todettu, että jätteenkuormauksen aloitusajankohdan aikaistaminen mahdollistaa tyhjennystyön toteuttamisen ennen liikenteen aamuruuhkan alkamista, mikä vähentää merkittävästi ruuhkaisimpien alueiden liikenteen sekä liikenteen melun aiheuttamia häiriöitä ja parantaa alueiden ilmanlaatua. Varhennettu tyhjennystyö parantaa merkittävästi tyhjennystyön työturvallisuutta sekä alueen asukkaiden, jalankulkijoiden, pyöräilijöiden ja muiden kadulla liikkujien turvallisuutta, kun jäteauto ei joudu toimimaan ja esimerkiksi peruuttamaan ruuhkaisilla väylillä. Tyhjennystyön suorittaminen ennen liikenneruuhkaa lisäksi nopeuttaa merkittävästi tyhjennystyön suorittamista. On perusteltua, että tyhjennystyön aloittaminen on mahdollista riittävän aikaisin, jotta jätteenkuljetusten ajoreittien suunnittelussa voidaan huomioida riittävällä tavalla erityisesti tyhjennystyön kannalta kaikkein haastavimmat kohteet. Varhennettu keräys tehostaa työn suunnittelua ja optimointia, kaluston hallintaa, käyttöastetta ja mahdollistaa tasalaatuisen yhtenevän palvelun, kustannus- ja ympäristötehokkaalla tavalla.

Helsingin, Espoon ja Vantaan ympäristönsuojelumääräykset

Helsingin ympäristönsuojelumääräysten 22 §:n mukaan erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttava toiminta on kielletty asuin- ja majoitushuoneistojen sekä hoitolaitosten läheisyydessä yöaikaan kello 22.00–7.00. Kielto ei

koske muun ohella liikenneväyliin tai yhdyskuntatekniikkaan liittyvää rakennus- ja kunnossapitotyötä tai muuta sellaista tilapäistä työtä, jota on liikenneturvallisuuden, liikenteen sujuvuuden tai muusta perustellusta syystä pidettävä yöaikaan välttämättömänä.

Espoon ympäristönsuojelumääräysten 23 §:n mukaan yöllä klo 22.00–7.00 ei saa tehdä töitä, harjoittaa toimintaa eikä käyttää koneita tai laitteita, jotka aiheuttavat erityisen häiritsevää melua asuin-, potilas- tai majoitushuoneistojen läheisyydessä tai muissa häiriintyvissä kohteissa. Edellä mainittu ei koske muun ohella tilapäisiä, yhteiskunnan toimintojen kannalta ehdottoman tärkeitä töitä tai maatalouteen liittyviä töitä, jotka on välttämättä suoritettava yöllä.

Vantaan ympäristönsuojelumääräysten 24 §:n mukaan erityisen häiritsevää melua aiheuttavien koneiden ja laitteiden käyttö sekä erityisen häiritsevää melua aiheuttavat toiminnot on kielletty ulkona asuin-, potilas- tai majoitushuoneistojen läheisyydessä yöaikaan klo 22.00–07.00 sekä sunnuntaisin ja yleisinä juhlapäivinä ennen klo 10.00 ja klo 22.00 jälkeen. Määräys ei koske välttämättömien tilapäisten töiden suorittamista.

Valituksenalaisen päätöksen lainmukaisuuden arviointi

Espoon ympäristölautakunnan valituksen mukaan jäteastioiden tyhjennyksistä ja autojen peruutusäänistä kuuluva melu on ympäristönsuojelulaisissa tarkoitettu ympäristön pilaantumista aiheuttava päästö, jonka haitallisuuden arviointi kuuluu ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan, eikä jätehuoltoviranomaisella ole toimivaltaa ympäristönsuojelulain mukaisissa asioissa. Valitusten mukaan jätteenhuoltomääräysten 31 § on vastoin kaupunkien ympäristönsuojelumääräyksiä. Jätteen kuormaaminen jätehuoltomääräysten 31 §:ssä sallitulla tavalla voi aiheuttaa kunnan asukkaille terveydensuojelulaisissa tarkoitettua terveyshaittaa. Vantaan ympäristölautakunnan vastaselityksen mukaan aikaistettu keräysaika asettaa muut jätealan toimijat eriarvoiseen asemaan, mikäli HSY:n sallitaan poiketa ympäristönsuojelumääräyksissä asetetuista aikarajoista. Espoon ja Vantaan ympäristölautakunnat ovat vedonneet myös siihen, ettei Espoossa ja Vantaalla ole alueita, joilla aikainen aamutyhjennys olisi perusteltua.

Hallinto-oikeus toteaa, että valituksenalaisella päätöksellä on hyväksytty uudet jätehuoltomääräykset, joista päättäminen kuuluu jätelain 23 ja 91 §:n nojalla HSY:n hallituksen toimivaltaan. Jätelain 91 §:n perusteella jätehuoltomääräyksissä voidaan määrätä muun ohella jätteen keräyksestä, joten HSY:n hallituksen toimivallassa on ollut määrätä myös jätteen keräyksen sallituista kuormamisajoista.

Kunta voi ympäristönsuojelulain 202 §:n 1 momentin perusteella antaa ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä (*kunnan ympäristönsuojelumääräykset*). Hallituksen esityksessä ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi (HE 84/1999 vp) on voimassa olevaa ympäristönsuojelulain 202 §:ää vastaavaa ympäristönsuojelulain (86/2000) 19 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu muun ohella, että ympäristönsuojelumääräyksiä voitaisiin antaa lain täytäntöönpanemiseksi. Määräykset tulisi perustaa lain säännöksien tai sen nojalla annettujen säädösten konkretisointiin ympäristön suojelemiseksi paikallisesti. Määräyksiä voitaisiin antaa vain

muusta kuin ympäristönsuojelulain mukaan luvan- tai ilmoituksenvaraisista toimista. Määräysten tulisi kohdistua selkeästi rajattuihin toimintoihin tai yleisiin käyttäytymistapoihin, joita ei voida muutoin säädellä.

Edellä todettuun nähden ja kun otetaan huomioon jätelain 91 §, jonka perusteella jätteen keräyksestä voidaan määrätä kunnan jätehuoltomääräyksissä sekä jätelain 13 §:n 2 momentissa ja jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa jätteenkeräykselle asetetut vaatimukset, hallinto-oikeus katsoo, että melua tuottavalle toiminnalle asetettuja aikarajoja koskevia ympäristönsuojelumääräyksiä ei tule soveltaa jätteenkeräykseen. Tähän nähden valituksenalainen jätehuoltomääräys ei ole lainvastainen sillä perusteella, että se on ristiriidassa valittajakaupunkien ympäristönsuojelumääräysten kanssa. Asiassa tulee kuitenkin arvioida, täyttävätkö jätehuoltomääräyksessä jätteenkeräykselle asetetut aikarajat jätelaissa jätteenkeräykselle asetetut vaatimukset.

Jätteen keräystä järjestettäessä tulee jätelain 13 §:n ja jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n perusteella ottaa huomioon, ettei jätehuollosta aiheudu terveystahaitta kuten melua. Jätelain 13 §:ää koskevista yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että terveystahaitan käsite on pykälässä sama kuin ympäristönsuojelulaissa ja terveydensuojelulaissa.

Jätehuoltomääräys voidaan antaa jätelain täytäntöön panemiseksi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. HSY:n hallitus on perustellut jätteen keräystä koskevaa jätehuoltomääräystä muun ohella liikenne- ja liikenneturvaksi liittyvillä seikoilla. Liikenne- ja liikenneturvaksi aiheutuvia haasteita voidaan pitää erityisesti pääkaupunkiseudulla sellaisina paikallisina olosuhteina, jotka on voitu ottaa jätteenkeräystä koskevissa jätehuoltomääräyksissä huomioon.

Valituksissa viitatus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (545/2015) 12 §:n 3 momentin mukaan yöaikaista (klo 22–7) mahdollisesti unihäiriötä aiheuttavaa melua arvioidaan yhden tunnin keskiäänitasona mitattuna niissä tiloissa, jotka on tarkoitettu nukkumiseen. Asiassa ei ole esitetty sellaista selvitystä, jonka perusteella voitaisiin arvioida, että edellä mainituksessa asetetuissa säädetty melun toimenpiderajat ylittyisivät aiheutuvat melutasot ja niiden kesto huomioon ottaen.

Se seikka, että jätteen keräys uudessa jätehuoltomääräyksessä sallittuina kelloaikoina voi yksittäisten asuntojen kohdalla mahdollisesti aiheuttaa melua, joka voidaan kokea häiritseväksi, ei tee valituksenalaista jätehuoltomääräystä lainvastaiseksi. Jätteen keräyksestä vastaava on jätehuoltomääräyksistä riippumatta velvollinen järjestämään jätteen keräyksen siten, ettei jätehuollosta aiheudu jätelain 13 §:ssä ja jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä tarkoitettua meluhaittaa. Viime kädessä jätelain säännösten noudattamista valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Jätteenkuormauksen sallittua aikaa koskeva määräys koskee kaikkia alueen jätteenkuljetuksia, joten se ei aseta muita alueen jätteen toimijoita eriarvoiseen asemaan HSY:n urakoitsijoiden kanssa.

HSY:n hallituksen valituksenalaisella päätöksellä hyväksymä jätehuoltomääräys 31 § ei ole valituksissa esitetyillä perusteilla lainvastainen.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Muutoksenhaku

Jätelain 137 §:n 2 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HLLvalituslupa (30)).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet
Ilkka Hartikainen, Marja Viima (t) ja Annamari Laakkonen.

Esittelijäjäsen

Annamari Laakkonen

Jakelu

Päätös

Espoon ympäristölautakunta

Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto

Vantaan ympäristölautakunta

Jäljennös

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän hallitus

Toimituskirjan antaja:

Merja Suominen
lainkäyttösihteeri

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusoikeuden rajoittaminen

Hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhteneväisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta. Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Sähköisessä tiedoksiannossa tiedoksisaantipäivä on päivä, jolloin asiakirja on noudettu hallinto-oikeuden osoittamalta palvelimelta, tietokannasta tai muusta tiedostosta. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, päätös katsotaan tiedoksi saaduksi, ellei muuta näytetä, kolmantena päivänä tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä. Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivään.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valitusasiakirjojen tulee olla perillä myös sähköistä asiointipalvelua käytettäessä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä, joka sisältää myös valituslupahakemuksen, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- perusteet, joilla valituslupaa haetaan
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen on laatinut joku muu henkilö, on valituskirjelmässä mainittava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Korkeimman hallinto-oikeuden osoite

Postiosoite:	Käyntiosoite:
PL 180	Fabianinkatu 15
00131 HELSINKI	Helsinki

Faksi: 029 56 40382

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Asiointipalvelu: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>